

*Коцюба І.Г., к.т.н., доц. кафедри екології,
Якимчук М.В., магістрантка групи ЕО-31м
Парфенюк Н., магістрантка групи ЕО-31м
Житомирського державного технологічного університету*

ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН БАСЕЙНУ РІЧКИ УЖ

Сьогодні в Україні водні ресурси відіграють одну з найважливіших ролей у житті кожної людини і взагалі у цілому суспільстві. З кожним роком їх роль буде зростати у зв'язку зі зменшенням об'ємів та кількості чистої води, яку зможе буде споживати людина.

Паспорт природоохоронного об'єкта – це документ, в якому зафіксована основна інформація щодо певного об'єкта. З метою оцінки екологічного стану басейну річки та розробки заходів щодо раціонального використання та охорони вод та відтворення водних ресурсів становлять паспорт в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Вся інформація про водному об'єкті знаходиться в водогосподарському паспорті ставка, який містить паспорт ставка і пояснювальну записку. Паспорт ставка складається з 1 - 3-х сторінок, а пояснювальна записка може досягати сорока сторінок. У ній детально описана і розрахована вся інформація, яка потім вноситься в паспорт.

Основною метою паспортизації в умовах екологічної кризи повинно бути зниження обсягів нераціонального споживання ресурсів за рахунок економного використання природних ресурсів, енергетичних мереж, технологій, процесів, установок, економіки в цілому. Річка Уж протікає у межах Житомирської та Київської областей, права притока Прип'яті (впадає у Київське водосховище). Довжина річки Уж — 256 км (в межах Житомирської області — 162 км), площа водозабору - 8 080 км², загальне падіння – 120,8 м. Ширина долини - від 1 до 7 км, річища — від 5 до 40 м. Похил річки складає 0,47 м/км. Живлення річки — переважно снігове; замерзає в грудні, скресає в кінці березня. Річка Уж має 79 притоків різних порядків, в тому числі: 1-го 34, 2-го -34, 3-го-9, 4-го порядку - 2. Найбільші притоки Ужа: р. Жерев (площа водозабору -1470 км², р. Норинь (828 км²), р. Гребля (630км²), р. Звиздаль (440 км²), р. Кам'янка (263 км²) та р. Кремна (235 км²).

Витоки річки Уж розташовані на південний захід від села Сорочень, Смільчинського району. Тече в межах Житомирської області спочатку на північний захід, згодом різко повертає на північний схід, у межах Київської області тече переважно на схід. Уж впадає до Прип'яті на південно-східній околиці міста Чорнобиля. Загалом протікає в межах Смільчинського, Коростенського і Народицького районів Житомирської області та Поліського й Іванківського районів Київської області. Над Ужем розташовані міста Коростень, Чорнобиль. Річкові води використовуються для водопостачання. Основна частина стоку (до 57%) проходить у весняну повінь. Для міста Коростеня р.Уж є основною водною артерією та основним джерелом водопостачання мешканців міста.

Згідно даних хімічних аналізів має місце перевищення нормативів гранично допустимих концентрацій по БСК₅, ХСК та залізу загальному. Щодо вмісту заліза загального, то тут значну роль відіграють фізико-географічні особливості території. Річка Уж перетинає заболочену Поліську низовину, а болотні води містять сполуки заліза у формі розчинних комплексів, утворених з гуміновими та іншими органічними кислотами. Так, максимальна концентрація заліза загального у 2017 році становила 0,99мг/дм³ (перевищення у 9,9 разів при нормі 0,1 мг/дм³). За результатами хімічних аналізів якість поверхневої води не відповідає нормативам ОБУВ (ГДК для водойм рибогосподарського призначення) за показниками: БСК₅ – 3,8-3,9 мгО₂/дм³ при нормі 3,0мгО₂/дм³; нітрити– 0,1-0,11мг/дм³ при нормі 0,08 мг/дм³; залізо загальне – 0,45-0,46мг/дм³ при нормі 0,1мг/дм³.

Якість поверхневої води не відповідає нормативам СанПиН № 4630-88 (для водойм комунально-побутового призначення) за показниками: залізо загальне – 0,33 мг/дм³ при нормі 0,3мг/дм³; ХСК – 44,0 мгО/дм³ при нормі 30 мгО/дм³.

Гідрохімічний стан річки Уж, у порівнянні з минулим роком, погіршився. Великий вміст заліза у даному створі впливає також на кольоровість води річки, яка підвищується, особливо влітку. За останні роки спостережень річка Уж значних змін не зазнає. В основному р.Уж зазнає забруднення недостатньо – очищеними стічними водами КП "Водоканал", м.Коростень.

Отже, актуальність проведення екологічної оцінки стану басейну річки Уж не викликає сумнівів. Це є необхідним для подальшої розробки ефективних методів природоохоронної діяльності (екологічних, економічних та соціальних), що сприятиме поліпшенню не лише якості води у річці, а і покращить стан регіону в цілому.